

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ПОДУНАВКА.

№ 29.

У Суботу 17. Юлія

1843.

ОПРЕДЪЛЪНІЕ ЧОВЕКА

У ЧУВСТВЕНОМЪ СВѢТУ.

Зашто Музо вѣчна воля
 Овде даде быће намъ,
 Где с' налази свака боля,
 О кришъ бѣе жиѣа прамя?

Где кадъ бурно време прође,
 Па настане любкій Май,
 Не задуго зима дође,
 И красоте лишн гай?

Где кадъ често радость слети,
 Жалости се явля знакъ,
 И кришъ облакъ грозно прети,
 Кадъ радостный синне зракъ?

Зашт' незгоде тол'ке створи
 И промѣни даде ма'?

Зато л', да насъ само мори,
 Докъ непрожде смртна тма? —

Ах, не тако! нѣ зато!
 Праведанъ е Господъ Богъ!
 Онъ неиде Благий на то,
 Да любимца презре свогъ!

Веѣхъ у овомъ свѣту ромомъ
 Съ тог' намъ даде быѣа знакъ,
 Зло и добро да разумомъ
 У промѣни позна свагъ;

Да мудрошу одарени
 Изберемо добра крой,
 А вольношу снабдѣвени
 Да спѣшнимо цѣли той!

Ерѣ што сада изберемо,
 То да буде нама даръ
 У вѣчнште кадъ приспемо,
 Свете правде иште царь! —

Іованъ А. Илиѣвъ.

О Д Г О В О Р Ъ

НА ПРИМЪЧАНІА МОЈОЈ ОДИ У 26. БРОЈУ ПОДУНАВКЕ ПОДМЕТНУТА ОДЪ Г. УЧРЕДНИКА СРБСКИ НОВИНА.

Валѣна критика, која са основима мысли и израженія претреса, приноси много ползе напредку књижевномъ. Ко е годъ оваквой критики противанъ, коме се грози чути, шта учени люди о њму и њговымъ дѣлама мысле, тай очевидно показуе, да е неприятель просвете, до зла Бога самолюбивъ, и да жели, савъ светъ у лажъ обуѣи. У колико критику валѣну збогъ общте ползе уважавати и издавати треба, у толико е ключанъ, и безосновно исмеиванъ презренія и строге казни¹⁾ достойно. Изъ овы основа оглашуемъ се сада у књижеству Србскомъ за неприятеля свою оны, кои на основну критику мрзе, и кои безосновно критизирую; и са овымъ дѣломъ потрудіо самъ се доказати, у колико су Г. Учредника Београдски Србски Новина примѣчанія, на мое стіхотвореніе у 26. броју Подунавке учиѣна, рѣшава и презренія достойна. У првомъ примѣчанію Г. Учредникъ вели: „Вальда крвавъ?“

1) 12— у.

Кадъ бы я онако одговарао, као што се пытамъ, не бы Г. Учреднику ништа друго казао, него, да у моме стихотворенію ніе „крвавъ“, но „крвный“, да ми е зачудо, да човекъ са здравымъ очима невиди, и да Г. Учредникъ у брой оны Филозофа спада, кои своимъ чувствама неверую²⁾); аль я мыслимъ далъ одъ носа, и нагаћамъ силу Учредниковогъ безосновногъ израженія. Хтео е Г. Учредникъ съ тымъ пытањемъ свету показати, да е болъ крвавъ, него крвный зной ненаводећи основъ свога израженія; а я велімъ, да е у овой моіой Оди приличніе „крвный зной“ него „крвавъ зной“ казати; ерь е „крвный³⁾“ зной, „зной савъ у крвь претворенъ, а крвавъ⁴⁾“ е зной, зной съ крвлю помешанъ. Г. Учредникъ е оглашенный стихотвораца неприятель; ерь имъ недопушта, речи подобно — и еднозначеће, гди и кадъ имъ е воля, употребљивати неврећаюћи смыслао и друга Поетике правила. — У другомъ примъчанію запыткуе Г. Учредникъ: „Небы ли овде за уво приятніе было „што се“ место „кои с’“, но и овде недоказуе, зашто мысли, да е уву приятніе „што се“ него „кои с’“. Нису свачіе уши еднаке, аль се мени чини, да е лакше изговорити, и да е приятніе за уво „кои с’“, гди су два согласна и два самогласна, нежели „што се“, гди су три согласна, а два самогласна. Тешко стихотворцыма, кадъ люди са стакленымъ очима закачке у нїювымъ дѣлама, и кадъ їй нема, наћи могу! „Кои с’“ ніе погрешка противъ благогласія, аль и да е, не бы е требало, ако е єдинята она у моіой Оди, на мотки предъ светомъ тако дызати; ерь стихотворцы, кои бурне Оде пишу, нису збогъ заноса (enthusiasmus) кадри, сваку погрешку у благогласію избећи. Я мыслимъ, да е по Грамматики болъ: „Любве храмъ, кои с’ необара,“

2) „Лодны чловѣи уцтвѣи с лядми обци“ — уче насъ Чесн. У.

3) Неће тако бити. „Крвный“ значи убоянъ, крвь проливаюћий, blutbergießend; одтуда „крвникъ“ убийца, разбойникъ, der Mordschuldige; „крвно дѣло“ убійство, die Mordthat. О овомъ се Г. Зах. увѣрити може и изъ Вуковогъ и Мажуранчино-Ужаревичевогъ рѣчника. У.

4) И то неће тако бити. „Крвавъ“ значи крвлю укалянъ, окрвавлѣнъ, blutig. Види мало пре споменуте рѣчнике.

него „што се необара.“⁵⁾ Треће е Г. Учредника примѣчаніе, да самъ по Мушицкомъ казао:

Докъ славно име, езыкъ, веру Србинъ
Люби, и поштена храмъ:

Славиће дычно племе Ђорђа Црногъ.

Боже, неостави му грѣха сего! Та овај мене подражателѣмъ поругателно назва збогъ речій: Име, езыкъ, вера. Кадъ бы я као Г. Учредникъ судіо, я бы Мушицкогъ и Светића подражателѣма славны Латински, Немачки и Славенски стихотвораца, а и самосвоима назвати смео; ерь су ови славни Србски стихотворцы по некій смыслао одъ други честиты писателя у своимъ стихотвореніама употребили. У овимъ Мушицковимъ стиховима, изъ Оде Витковићу Михаилу начиніе, узетыма:

Въ честь отчей сѣни кадъ ћешъ доказати,
Да рода свога Парнасъ не презирешъ?

На овомъ за те расту лаври.

трећа е врста по Хердеру, кои вели: Омнромъ, Пиндаромъ и Архилохомъ бити, само е на матеріемъ езыку можно. — Далъ е у той истой Оди: „Невоздѣлано полѣе поорите.“ по Овидія стиховима:

Нѣива плодна, ако се неоре,

Трнѣ, траву приносиће само.

И Светићъ е дакле по Пушкину казао у Карађорђа првомъ прелазку у Сремъ: „О врати се натрагъ;“ ерь и у Пушкиновомъ стихотворенію: „Црныи ђорђе“ стои:

„О врати се отче мой, врати се“.

По Г. Учреднику и Хораціе и Виргиліе нису оригиналисте, ерь е првый изъ Пиндаровы, и Алцеовы, а другій изъ Омировы стихо-

5) Народна пѣсна (внѣ. I. стр. 257) каже:

„Обуц’те ми тапаву кошулю,

„Што ѣ Мерима у милости дала;

„Вежите ми везену мараму,

„Што ѣ Мерима у милости везла.

Далъ (стр. 300. п. 765):

„Већ за оногъ Стоана рисара,

„Што у колу свакомъ комендара.

И јошѣ много прилѣра има у нашимъ народнимъ пѣснама, гди се „што“ мѣсто „ков, кол, ков“ говори; и ово їмъ занста не мало благогласіе причинава. Сравни прим. 18).

ва по нешто узео. Алъ я као Г. Учредникъ неумемъ судити, но држимъ, да люди по гдѣ-кою лепу туђу мысао у свое стѣхотвореніе ставити могу, ако е планъ нѣовъ, и ако су имъ израженія такова, да речи узете неизгледаю као туђе, но као нѣове собствение. Заръ еднака обстоятелства непроизводе еднаке мысли и израженія кодъ своіу людій? Гди е Мушицкій добыто то право, да се нѣгове само речи: „Име, языкъ, вера,“ за оригиналне сматраю? Я мыслимъ, да е и мени, и свакоме Србину Србско име, Србскій языкъ и Србека вера най-већа драгоценность, и да те Србске речи сви Србљи слободно употребљивати, и за најдрагоценнѣе ствари споминати смеду и могу не боѣти се, да ћеду съ тые име оригиналиста изгубити. Немогу я у место ты речій: шљиву, брескву и оскорушу⁶⁾ метнути. У овоме последнѣмъ примѣчанію писамъ кадаръ друго мыслити, него да ме Г. Учредникъ збогъ самы речій подражателѣмъ Мушицковимъ назва; еръ Мушицкій нема споменуте речи нигди онако, као што самъ се я изразіо, у место: навекъ, а я самъ ій у овомъ смыслу употребіо.⁷⁾

(Конаць слѣдуе.)

ВЕЛИКОДУШІЕ.

Госпои одъ Геофри наручи славноме Французкоме живописцу Карлу Ванло два живописа, на коима да предмете по нѣномъ задатку изобрази. Еданъ представля дворану, у којоі се концертъ држи, съ много музиканта и множиномъ слушателя, а другій различне забаве и увеселѣнія у Шпаньолскомъ одѣлу.

Художникъ е обадва живописа съ великимъ прилѣжаніемъ израдїо, и зато они принадлеже къ нѣговимъ наибольшимъ пословима.

Ванло е искао за нѣи 3.000 ливрій. Госпои се зачуди, да онъ тако мало иште, те му пошлѣ іошть 1.000 ливрій више.

6) „Нехадей се о слово, але о вѣц“ — кѣжу Чесн.

У.

7) На све ово одговара Хораціс: „Пуно опасне ризике предумашъ дѣло, и преко подметнуте ватре идешъ по преварљивомъ пепелу.“

У.

Обадва живописа буду общте хвалѣна, тако, да се гласъ о нѣима разнео и по страннимъ земляма.

Кадъ е Ванло умро, оставіо е после себе врло мало имѣніе своіой породици.

Госпои одъ Геофри, коя е живописце имала, заключи, явно лицитирати дати обадва живописа одъ овогъ изредногъ художника, коя су была после нѣгове смрти іошть већувредность добыла, ербо е она рука, коя е художественно кистъ водила, на вѣки клонула. Те зато буду у одной дворани изложени, да ій е свакій видити могао и о нѣиной вредности увѣрити се.

Царица Екатерина II. добые вѣсть о овой лицитаціи. Она заповѣди, да се ови живописи, ма шта коштовали, за ню купе. При явной лицитаціи дотерало се до 34.000 ливрій. И тако царица купи живописе и речену сумму новаца исплати.

Госпои одъ Геофри одма, како е новце примила, задржи себи 4.000, а 30.000 ливрій даде сиротой художниковой удовици, съ молбомъ, да она те новце прими као собствениу заслугу нѣногъ покойногъ супруга.

Д. Авраамовиѣ,

Живописаць.

НЕИЗОБРАЖЕНЪ Е ЧОВЕКЪ КАМЕНЪ БЕЗЧУВСТВЕННЫЙ.

(Съ Грчкогъ)

Диогенъ е савѣтовао едаредъ некоме благороднику, да пошлѣ сына свогъ у школу, да научи Философію*). Благородникъ га упыта: „Па какву ће ползу мой сынъ одъ те науке

*) Благонаклонѣный читателю! Ову ми рѣчь (Философія) не препинавай, еръ нешъ е онда у противногъ смыслу и са свимъ рѣво толковати. А како то? Ево овако, ако речешъ „Философія,“ тако не показуешъ съ томъ рѣчу „мудролюбїе,“ но нешто друго овоме са свимъ противно, т. е. „Тамолубїе“. А зашто? Зато, еръ е не саставляшъ одъ рѣчи „фил“ (любимъ) и „софія“ (мудрость), но одъ рѣчи „фил“ и „зофосъ“ (тама).

имати“? На што му Философъ одговори: „Када га ко у театру види, неће моћи за нѣга рећи: Каменъ на камену седи.“

Тодоръ Аѣ. Томићъ.

НѢМАЦЪ О СЛАВЕНИМА.*)

Славенска народностъ долази къ себи, хоће да важи у свѣту, чезне за слободомъ и господовањемъ; али е права несрећа за њо, што су јој, после стогодишњѣ страдателности, изјављивања живота понавнише одрицателна. Славени се наеданпутъ освѣстише, и увидише шта су они могли бити, и шта бы требало да су; али одъ стыда и еда, што то јоште нису, заборављаю ко е томе кривъ. „Вы сте насъ угнѣтили,“ вичу они нама Нѣмцима. Но народъ до близу 80 милиона големъ кадъ се угнѣтити даде, непоказуе ли то, да онъ нема никакве силе живота, никаквогъ карактера и самосталногъ способа за изображеніе? И угнѣтена была су само неколика закриљна колѣна Славенска, па ова су престала бити Славени, по нѣмчила су се. Што су пакъ Славени у цѣлости, као народъ и у својемъ поединимъ колѣнима за свима Европейскимъ народима заостали, кривица лежи на њима самима, на основной бытности њенова карактера. Међу њима се никадъ грађанскій животъ побудио ние, а гди овога нема, ту о народномъ изображенію ни говора бити не може. Што господа Славенска свагда и свуда туђе изображеніе примаю, а подчинѣна множина глупа непрестано у едномъ станю остае; то е узрокъ, збогъ чега се до дана данашнѣга јошть никаково право Славенско изображеніе, никакова Славенска наука, и никаково баремъ у чемугодъ знатно Славенско књижество развило ние. Лѣпо е, и похвале достойно е, што Славени садъ за ово благо боре се, и њима Божій благословъ фалити неће. Само нека се непоносе съ дѣлима, коя ће истомъ може бити после сто година моћи извршити. Они нека пуге

да ѡмъ народностъ више у нутри, него съ поля дѣйствуе; на кратко рећи: они нека нешто важно, човечно - честито буде и раде, а признавѣ неће изостати.

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НѢШТО.

Слѣдуюћу приповѣдну казуе Енглеzkій списатель Тодоръ Хоокъ: „Кадъ самъ се еданпутъ на путу одъ подижуће се буре уплашио, па немогавши па близу никаквогъ крова смотрити, осимъ неку малу, башъ у край друма лежећу кућицу, приступимъ къ њој, и запытамъ на врати сѣдећегъ човека, дали е онъ господаръ куће: „Бсамъ,“ одговори; „жена ми е пре три неделѣ умрла.“

На университету Казанскомъ може свакиј 14 езика научити. Ту има редовны и изванредны профессора за обычне Европейске езике, али, што е редко, и за настављниѣ у Хинезкомъ, и Монголскомъ, Арабскомъ, Персійскомъ, Арменскомъ, Турскомъ и Татарскомъ езыку, да и у самомъ Санскриту.

Енглези год. 1702 обколе Кадиксъ. А будући е требало куража за напасти тако важно мѣсто, то е Енглеzkій генераль нашао за добро, свое войнике словомъ узпалити. „Енглези!“ рече онъ „вы, што свакиј данъ говеђину и добру чорбу едете, помыслите, да бы найвећа срамота была, ако се дате, да васъ ова тепчаде, Шпаньолци, побію, кои саме поморанце и лимуне еду.“

„Онъ е было человекъ врло благе парави, и ние се знало, да е каквогъ неприятеля овде на земљи имао.“ Ко е то овако редакъ? Еданъ убиеный целать изъ Оренза у Галициѣ, коме новинари горнѣ животописно сажалѣниѣ придаю. Нисмо ли како кои данъ све човечниѣ?

Некиј сеоскиј учитель кадъ е кѣрь свою удавао, мало пре вѣнчана одведе ю своме зету, говорећи са сузимъ очима: „Предаемъ ти мой найдрагоцѣниѣ адиђаръ, чедо мое любави?“

*) Изъ кнѣиге: Нѣмачке рѣчи едного Аустријанца. Хамбургъ, 1843, стр. 203.